

מועצה אזורית

גוש עציון בית ישראל

מזכירי היישוב

רכזי הקהילה

חברי הוועד

צוותי חוסן יישוביים

מדריך ליישוב קהילתי

להנהגות יישובי גוש עציון

היחידה לעבודה קהילתית

מטפלים בפרט, ראויים משפחה,
מגבשים קבוצה, מפתחים תהלות

מה שגורם לצמיחה אינו רק איכות הזרעים
אלא גם איכות הקרקע המאפשרת להם לגדול"
(פרופ' אדיגס)

מועצה אזורית

גוש עציון בית ישראלי

רכזי הקהילה

שיטות עבודה והגדרת תפקיד

נבחרת? מזל טוב, ומה עכשיו?

כמו בכל תפקיד יש ללמוד, לשמוע ולעשות...

סדרת חוברות אלו מטרתם להוות חוברות הדרכה ועבודה להנהגות הישובים. מומלץ לקרוא קריאה ראשונית ולאחריה לעבור עליה בצורה יסודית, נושא נושא, במקביל לעבודתכם. כך תוכלו להשתמש בחוברות ככלי לעבודה ולבדוק את עצמכם תוך כדי תנועה.

לעתים במרוץ העבודה אנו שוכחים עקרונות מרכזיים בעבודתנו.

חוברות זו יכולה להוות לכם מעין תמרור ואבן דרך בעבודתכם.

השתמשו בה והוסיפו עליה מהידע והניסיון שלכם.

בהצלחה !

במועצה פועלת לרשותכם היחידה לעבודה קהילתית הנמצאת באגף הרווחה שמטרתה לעודד יצירת קהילות המתפקדות ומעורבות למען עצמן. קהילות שבהן יש השתתפות מירבית של התושבים בחיי הקהילה שלהם ובמימוש זכותם להשפיע על החלטות חשובות בחייהם. שרותי היחידה כוללים: ייעוץ והכוונה לזוגות, לרכז הקהילה ולמזכיר, סיוע במיפוי קהילתי, הכשרות לפעילים, סיוע בבניה ובקידום תוכניות ותהליכים חברתיים ועוד... אתם מוזמנים ליצור קשר עם העובד הקהילתי של ישובכם. עוד על הקשר בין מועצה ליישוב, באמנת המועצה.

**לקבלת הודעות בחירום ולמידע כללי
הורידו את אפליקציית המועצה**

לאנדרואיד

לאייפון

מערכת

כתיבה ועריכה: מיכל בן שלום

מועצה אזורית גוש עציון 2015

עיצוב והפקה: סטודיו אפרת עיצובים 02-9933304

עריכה לשונית: מירב יקיר

תודה למשרד הרווחה, מפע"ם, מ.א אזורית בנימין ושומרון

על החומרים לחוברת.

התמונות באדיבות: אתר המועצה, רכזי הקהילה,

עובדי המועצה, גרשון אלינסון, shutterstock.

דבר ראש המועצה

”וּמָצָא חֵן וְשָׂכַל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וְאָדָם” (משלי)

רכזת הקהילה היקרה,

קהילה היא תופעה מופלאה של פעילות, התנדבות ושיתוף שנראים כאילו מתרחשים מעצמם. אבל באמת זה רק נראה כאילו ההתרחשות היא מעצמה.

מאחורי כל קהילה פורחת ותוססת עומדת רכזת קהילה מופלאה עוד יותר. רכזת שיודעת להניע, למצוא חן ולפעול בשכל טוב.

הפעילות בנעימות ובחכמה מאחורי הקלעים היא המפתח לפריחת הקהילה והפיכתה לקהילה המוצאת חן בעיני אלוקים ואדם.

אני מברך אותך בהצלחה רבה בתפקידך, הצלחה שיש בכוחה להביא אור וחיים בקהילה כולה.

בברכה,

דויד פרל, יו"ר המועצה

דבר ראש האגף לשרותים חברתיים

רכז יקר

מוגשת לפניכם חוברת הדרכה לליווי תפקידך המורכב והמאתגר בישוב. מהי קהילה? מהו חוסן קהילתי? מושג שקשה להגדירו אך קל מאוד להרגיש אותו בחיי הישוב. באחריותך לאפשר ולמקסם את איכות החיים ביישוב- במובן של אווירה טובה, חיי קהילה בריאים, שיח ותקשורת טובים.

החוברת הזו תסייע להגדרת התפקיד, ותחומי העשייה. תבהיר את ממשקי העבודה עם וועדות ביישוב וחשיבותם.

החוברת נבנתה על סמך העבודה השוטפת עמכם ותובנות שעולות ממפגשי ההשתלמויות. אנו עדים לתהליך המבורך של התפתחות והתמקצעות תפקיד הרכז. הן בהיקפי הפעילות ותפיסת התפקיד והן בהכשרת הרכזים ומיצובם.

אנו מקוירים את עשייתכם ומברכים אתכם על עשייתכם החשובה!

אביה קדרי

ראש האגף לשרותים חברתיים
וצוות היחידה לעבודה קהילתית

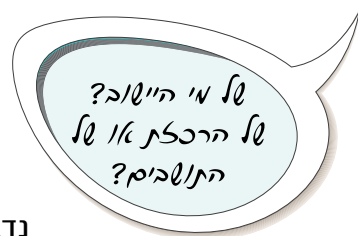

רכזת קהילה הינה הפונקציה המשמעותית ביותר ביישוב בתחום החברתי, אשר מטרתה להוביל ולבנות חיי קהילה וחברה בעלי חוסן קהילתי תוך ראייה הוליסטית של היישוב כולו. הרכזת אחראית על קידום החוסן הקהילתי, הבא לידי ביטוי במכלול תחומי החיים וכך משפיע על תחושת השייכות של התושב כלפי המקום בו הוא גר, על מעורבותו בעשייה היישובית, על תחושת גאווה יחידה כלפי היישוב ועל תחושת ביטחון חברתית וקהילתית המבוססת על אמון והדדיות.

הגדרת תפקיד - עקרונות עבודה

עיקרון המנהיגות

רכזת הקהילה היא אשת המקצוע בתחום הקהילה ביישוב, וכזאת היא מובילה ומנהלת את התחום הקהילתי על כל תחומיו ובעלי תפקידיו. בבסיס עבודתה של רכזת הקהילה מובנית דילמה: מצד אחד תכנית פעולתה מושתתת על מדיניות הנהגת היישוב, מה שהופך את עשייתה להיות כפופה למטרות הוועד הנבחר, ומצד שני רואים בה חלק משמעותי מהנהגת היישוב וגורם מקצועי לכל דבר ועניין קהילתי; מי שתציף את האתגרים ותסמן את המטרות הקהילתיות. היא שותפה אבל כפופה, מנהיגה אך לא נבחרת, מובילה וגם מיישמת.

עיקרון השיתוף

נדבך מרכזי בבניית החוסן הקהילתי הוא שיתוף תושבים. ככל שהתושב שותף יותר ומעורב יותר בעשייה, כך הוא מרגיש משמעותי יותר בקהילה, שייך יותר - וכך הוא שמח יותר במקום בו הוא גר. ליישום עיקרון השיתוף רכזת הקהילה מפעילה את הקהילה לטובת העשייה היישובית ומשתדלת להרחיב את מעגל התושבים הפעילים כל העת. על כן פעמים רבות פועלת הרכזת מאחורי הקלעים ואינה נראית בהובלה. עקרון השיתוף מביא את רכזת הקהילה לעמדה של יוצרת ובונה קהילה במקום עובדת כספק שירות. מכאן התושב הינו שותף פעיל ולא צרכן שירות.

עיקרון התיווך

עיקרון התיווך בא לידי ביטוי בצורות שונות ביישוב גדול לעומת יישוב קטן. מתוקף תפקידה (וגם מרוחב ליבה) מקבלת רכזת הקהילה פניות רבות מתושבים על צרכי הפרט והמשפחה. היא מעודכנת בשמחות ומשתדלת להכיר את הקשיים. היא יודעת לנתח מצבים ולהגדיר צרכים, והחשוב מכל - לשייך לכל צורך מענה מתאים. היא חוליה מקשרת בין התושב למנהיגות היישוב ולאנשי מקצוע הפועלים ביישוב. היא גם גורם מתווך בין המועצה על כל מחלקותיה לבין היישוב והתושבים. רכזת הקהילה איננה עובדת סוציאלית, רכזת נוער, רב או מזכיר, אבל היא מכירה את כל הנפשות המקצועיות הפועלות ויודעת להפנות את האדם הפרטי למענה הקהילתי הטוב ביותר עבורו.

הגדרת תפקיד - שיטת עבודה

- **היכרות עומק עם הקהילה** - רכזת הקהילה מייצרת לעצמה מידע לגבי הקהילה על ידי מיפוי צרכים באופן יזום בתחילת שנה ובעת הצורך (אמצעים אפשריים: סקר, שאלון, חוגי בית, קבוצות מיקוד, ועדת חברה/צוות היגוי, שיחות עם תושבים, בעלי תפקידים ועוד). מיפוי זה מחויב גם בכניסה לתפקיד.
- **כתיבה ועבודה על פי תכנית שנתית** - על אף גמישות התפקיד, על רכזת הקהילה להגדיר מטרות ויעדים בתחילת כל שנה, ולהשתדל לעבוד על פי תכנית שקבעה מראש. תכנית עבודה שנתית מסייעת לרכזת הקהילה לגייס שותפים בזמן, לעמוד בתקציב השנתי ולהגדיל אותו מבעוד מועד, לשתף את המזכירות בתהליכים קהילתיים ועוד. התכנית נבנית על בסיס ניתוח המיפוי והגדרת סדרי עדיפויות הצרכים.
- **ועדות ומתנדבים** - כאמור, אחד המאפיינים החשובים בעשייתה של רכזת הקהילה הוא שיתוף התושבים. רכזת הקהילה שואפת לשתף מגוון רחב של תושבים במשימות הקהילתיות, זאת על מנת ליצור מעורבות ושייכות לקהילה. הכלי הנכון והבסיסי ביותר לעבודה זו הוא על ידי הקמת ועדות משמעותיות ופעילות לתחומים החברתיים-קהילתיים. ניתן גם להקים צוותי משימה לפרויקטים או אירועים נקודתיים.
- **עבודה מערכתית** - חלק משמעותי בתפקידה של הרכזת הינו יצירת חיבורים בין מגוון גורמים, אנשים, בעלי תפקידים ומוסדות (מתוך היישוב ומבחוץ), אשר עוסקים בתחומים שונים הנוגעים לחיי הקהילה. היא מייצרת דיונים, צוותי חשיבה בשולחנות עגולים או פורומים אשר מאפשרים הסתכלות רחבה ומערכתית על הנושא המטופל. בעשייה מסוג זה רכזת הקהילה מאפשרת שיתופי פעולה ועבודה הוליסטית בקהילה.

הגדרת תפקיד - תחומי העשייה

היישוב שלנו ממש גדול, יש לנו מלא אנשים מצובקים. מי צושה סדר בכללן הלה? מי?

רכזת הקהילה הינה אשת המקצוע האחראית על הובלת התחום החברתי-קהילתי ביישוב. הרכזת ביחד עם מזכירות היישוב תאפיין את תחומי העשייה שלה על פי צורכי הקהילה ומדיניות היישוב. בתפקיד זה האמירה "האדם עושה את התפקיד" רלוונטית מאוד, התפקיד משתנה על פי כישוריה ויכולותיה של הרכזת, ובכל זאת, לאורך השנים, ניסו אנשי מקצוע להגדיר את תפקידי רכזות הקהילה ביישובים, על מנת להקל על עשייתן ועל תיאום הציפיות מהן. ההגדרה המוצעת כאן מבקשת להתוות אבן דרך ליישובים בהגדרת תפקידה של רכזת הקהילה, על בסיס זה יש להתאימה לכל יישוב ויישוב.

למה מביצתי החוגים
מנהלים לנו את היישוב? יש
לנו כוח כקבוצה לתקן את
השירות הכי טוב במחיר
הכי טוב.

רכזת הקהילה מנהלת מערך חוגים עשיר הנותן מענה לכלל האוכלוסייה, תוך התייחסות לצרכים של פרט וכלל, תתי קהילות, שכבות גיל וכו'. ניהול המערך החל משלב המיפוי, התכנון, איתור וסגירה עם מעבירי החוגים (תוך שימת דגש על ביטוחים ומחירים סבירים), שלב ההרשמה וכמובן ההתנהלות השוטפת במהלך השנה. ניהול טוב של מערך החוגים עשוי להיות רווחי ולממן איש אחראי על הפעלה טכנית של המערך ורכישת ציוד (כמובן תלוי במספר הילדים המשתתפים ומחירי החוג). ביישובים רבים יש לבחון תפקיד נפרד של רכזת חוגים בשל היקף הפעילות.

שירותים קהילתיים

רכזת הקהילה דואגת לאורך השנים ועל פי תכנית מוגדרת וסדרי עדיפויות להקמה, פיתוח ושדרוג של שירותים קהילתיים, כגון ספרייה, משחקייה, מרכז הפעלה, צהרון, מועדונית, מועדון קשישים ועוד.

חוסן משפחתי ורווחה

רכזת הקהילה מקדמת את החוסן המשפחתי תוך איתור צרכים בקרב תושבי היישוב. הכלת החלשים ותמיכתם בקהילה מהווה מרכיב חשוב בחוסן הקהילתי ומחזקת את ביטחון הפרט בקהילת מגוריו. ברמת הפרט, רכזת הקהילה נמצאת בקשר עם עו"ס יישובי, מסייעת באיתור משפחות נזקקות ומתווכת בינן לבין המענים הקיימים בקהילה או במועצה. ברמת הכלל, היא מזהה תופעות ומגמות ומפתחת מענים ברמת הקהילה, כגון תכניות מניעה, הרצאות, מועדוניות וכו'. במקביל, היא מקימה ומשדרגת תשתיות יישוביות אשר מספקות מעטפת כמו ועדות חסד, ועדות יולדות, קרן צדקה, פורום מוגנות, פורום הורות, קרן צדקה יישובית וכו'.

ליווי בעלי תפקידים בתחום חברתי-קהילתי
כגון: רכזי הגיל הרך, חינוך, קליטה, נוער, מדיה ועיתון, קשישים וכו'.

כחלק מאחריות על התחום החברתי-קהילתי ביישוב רכזת הקהילה מלווה את בעלי התפקידים השייכים לתחום זה. חשוב להדגיש: רכזת הקהילה איננה מנהלת ישירה של אותם עובדים אלא מלווה מקצועית שלהם. המנהל האדמיניסטרטיבי הוא המזכיר (חוזה, שכר, חופשות, תקציב).

הליווי כולל מפגשים קבועים, ישיבות צוות חברתי, חיבורים בן הגורמים המעורבים והשותפים בקהילה (מוסדות חינוך, ועדות, בעלי תפקידים כמו רב היישוב) וראייה מערכתית, ליווי בהכנת תכנית עבודה ובקרה.

הקמת ועדות ומתנדבים

רכזת הקהילה מלווה את הוועדות החברתיות באופן שוטף. היא שותפה בתהליכי ריענון וגיוס, הכשרה, תחזוקה, הוקרה וכתובת תכניות עבודה שנתיות. בעצם היותה מתכללת התחום החברתי היא מביאה לוועדות הסתכלות רחבה

על הנעשה ביישוב ועל הצרכים היישוביים. היא מחברת בין הוועדות ויוצרת שיתופי פעולה.

תרבות

אירועי תרבות מהווים עבור הקהילה הזדמנות ליצירת מפגש מגבש ושיח, ועבור רכזת הקהילה אמצעי לקידום המטרות החברתיות שהציבה לעצמה. אירועי התרבות דורשים מצד אחד חשיבה קהילתית רחבה ומצד שני לוגיستيקה רבה. ביישובים רבים יש לבחון תפקיד נפרד של רכזת תרבות בשל היקף הפעילות.

תמיד איתם אנשים
יושבים ביוצרות,
(מלאים כבר...)

למה אין לנו מקום
לשבת בכיף עם
הילדים בספרייה?

כשבצתי אושפד
לתקופה ארוכה, איך
אתם לא ידעו ולא
צדק לי

תהליכים קהילתיים

כל קהילה בריאה חווה שינויים - היא צומחת, מזדקנת, קולטת, משתנה מבחינת אופי האוכלוסייה... לעתים נדרש תהליך קהילתי שיאפשר לקהילה לבחון את עצמה, ללבן סוגיות, לחדד זהות או חזון. בעמדתה, רכזת הקהילה מזהה נקודות זמן כהזדמנות לייצר שיח קהילתי בונה קהילה. היא שותפה בכירה בהובלת תהליך יחד עם הנהגת היישוב (המזכירות).

תתי קהילות

ככל שהיישוב גדל, כך נוצר מגוון תתי קהילות ונוצרים צרכים שונים לכל אחת. על רכזת הקהילה למפות את תתי הקהילות ביישובה (גיל שלישי, זוגות צעירים, חדשים, ותיקים, שכונות וכו'), ולהשתדל להעניק לכל תת קהילה את המענה הנכון לה. ההתייחסות לתתי הקהילות צריכה מצד אחד לחזק אותן ומצד שני לשמר את גאוות היחידה היישובית.

מידע ותקשורת

שקיפות, גיבוש ושיח קהילתי מהווים עמוד תווך מרכזי בחיי הקהילות. העידן הטכנולוגי העצים יכולת אלו (פורומים, דוא"ל, ווטצאפ ופייסבוק). מצד אחד רכזת הקהילה דואגת לקיום מנגנוני העברת מידע מהממסד היישובי לתושבים, ומצד שני היא מפתחת ומשדרגת מנגנוני שיח בין תושבי היישוב לבין עצמם על פי תתי קהילות והיישוב כולו ובין התושבים למוסדות היישוב. היא מפתחת תשתיות ומנגנונים המאפשרים שיח בריא, מאפשר, מכיל ושקוף היוצר חיבור ואמון.

יש סצורה שלישית
בשכונה אמטה ולא
לכל היישוב?

אני לא מבינה מה
צושים חברי המזכירות,
יושבים שעות סתם...

חינוך

רכזת הקהילה מחויבת בהסתכלות רחבה על כלל תחומי החינוך ביישוב. בהתאם לאבחונה, היא תקדם ותניע את העשייה החינוכית על כל גווניה, הן את התחומים השייכים לחינוך הפורמאלי (מוסדות חינוך) והן את התחומים השייכים לחינוך הלא פורמאלי (תנועת נוער, תופעות התנהגותיות כמו ונדליזם או אלימות ועוד. ההנעה תיעשה בשיתוף ועדות רלוונטיות (חינוך, נוער, מעון וכו'), ויחד עם בעלי התפקידים הרלוונטיים בתוך היישוב (מנהלת מעון, גני ילדים, מוסדות חינוך) ומחוץ ליישוב (מחלקות המועצה הרלוונטיות, יישובים סמוכים ועוד).

חירום

רכזת הקהילה שותפה מרכזית בהקמת צח"י, הכשרתו ורענונו לפי הצורך. בעת משבר או חירום (ביטחוני או קהילתי) היא תהיה שותפה מלאה ותסייע לצח"י בכל הנדרש. היא תהיה בקשר עם יו"ר צח"י ותדאג לחיבורים עם הגורמים הרלוונטיים במועצה.

קליטה

לרכזת אחריות על מערך הקליטה ביישוב לפני הגעת הנקלטים ואקלומם. היא שותפה בקביעת מדיניות קליטה בשיתוף ועדת קליטה והוועד. היא בקשר עם גורמי חוץ: החטיבה להתיישבות, אמנה וגורמים רלוונטיים במועצה. בתהליך האקלום היא דואגת לניהול ופיתוח מערך קליטת פנים: הקמה וגיוס פעילים, שמירה על קשר עם המשפחות החדשות ובירור צרכיהן על ידי ועדת קליטת פנים ובסיוע משפחות ותיקות מלוות, חיפוש אחר רעיונות לקליטת פנים נעימה וחיבור החדשים לכלל הקהילה.

המשפחות הצעירות
מגבו לנו את היישוב,
תראו איך הם
(ראויים..)

שיפור פני היישוב

פיתוח היישוב כבר אינו נחלתו הבלעדית של מזכיר היישוב. לתחום הפיזי של המרחב הציבורי יש ממשקים רבים עם החוסן הקהילתי: גני שעשועים, מקומות מפגש בקהילה, תחזוקת שכונה (לדוגמה שכונת קראוונים), ניקיון היישוב, טיפול בחצרות פרטיות מוזנחות וקביעת סוג בנייה. רכזת הקהילה שותפה בחשיבה, בהקמת צוותי משימה, ביעוץ למזכיר ולמזכירות היישוב ולפעמים בהובלת תהליך קהילתי בעניין.

חלוקת עבודה בין רכזת הקהילה לרכזת תרבות

בגלל רוחב התפקיד וריבוי המשימות בעיקר ביישובים גדולים, ישנם יישובים המחלקים את תפקיד רכזת הקהילה לשניים: רכזת תרבות ורכזת קהילה. יישובים הבוחרים כך, יבצעו את חלוקת התפקידים באופן הבא:

רכזת קהילה

תהליכים קהילתיים, ליווי בעלי התפקידים החברתיים, רווחה, חינוך, נוער, צח"י, תתי קהילות, קליטה, תקציב קהילתי.

רכזת תרבות

אירועי תרבות, חוגים, שירותים קהילתיים, לוגיסטיקה, תקציב תרבות.

נקודות מפגש

אירועי התרבות תורמים ללכידות חברתית ביישוב, לשיפור תחושת התושבים ועוד. לכן, בניית אירועי התרבות דורשת מחשבה וניתוח מנקודת מבט קהילתית ותרבותית גם יחד, ומכאן חשיבות שיתוף הפעולה בין רכזת הקהילה לרכזת התרבות. על כן, חשוב ששתי הרכזות ישבו יחד אחת לשבוע לפחות ויתאמו ביניהן צרכים קהילתיים ומתוך כך את הפקת אירועי התרבות.

ביישוב שלנו הכל מוכנה...
אפילו אין לנו גן משחקים
נראה לי להיות בו צמ
הילדים.

יש ביישוב שלנו
מניין תימני?

היישוב כבר לא מה
שהיה... אני מסתובב
ברחוב ולא מכיר את
האנשים

ועדות בישוב

כדי לקיים חיי קהילה ולתת לתושבים שירותים מינימליים נדרשים, יש מספר ועדות הכרחיות לקיום יושב שיש להקים ולתת להן קדימות באיוש גם אם אין מספיק מתנדבים לעניין:

ועדת ביקורת

(בהתאם לתקנות רשם האגודות, וכן בהתאם לחוק) - ועדה נבחרת כפופה לאסיפה. קובעת לה תוכנית שנתית לביקורת של מוסדות האגודה. בסמכותה לבקר את תהליכי קבלת ההחלטות ולא את ההחלטות עצמן. לפני פרסום ממצאיה היא תביא אותן לידיעת המבוקרים ולתגובתם. בכל שנה היא תדווח לחברים את ממצאיה באסיפה. מומלץ כי חברי ועדת הביקורת של האגודה יהיו גם חברי ועדת הביקורת של הוועד המקומי.

ועדת חינוך

אחראית על קיום פעילות החינוך הפורמאלי ביישוב עבור הילדים בגיל הרך.

ועדת נוער

(לפעמים חלק מוועדת חינוך) - אחראית על פעילות החינוך הלא פורמאלי ביישוב, כולל הפעלת רכז נוער וקשר עם תנועת נוער.

ועדת קהילה / חסד / רעות

נועדה לטפל במצבי משבר וחירום ברמת הפרט, המשפחה והקהילה ביישוב. הוועדה מטפלת במגוון רחב של נושאים - מהשלכות חברתיות וקהילתיות של מצב מלחמה או מצב חירום אחר, ועד למשברים ולאובדנים ברמת הפרט והמשפחה.

ועדת צח"י - צוות חוסן ישובי

אחראי על ניהול מצבי חירום ביישוב, צוות מופעל בשיתוף עם צוות חוסן אזורי מהמועצה.

ועדת תרבות

אחראית על פעילות התרבות ביישוב בימים רגילים, בחגים ובמועדים, על תפעול מועדון החברים ועל מחסן ציוד הקשור לתרבות.

ועדת קליטה

אחראית על הקשר עם הנקלטים ביישוב, לרבות פגישה איתם, היכרות של הנקלטים עם היישוב, יצירת קשר בין נקלטים למשפחות מאמצות ואחזקת הקשר איתם. הוועדה אחראית גם על העברת המלצות לוועדת הקבלה האזורית בנוגע לקליטת חברים חדשים.

ועדת ביטחון

אחראית על השמירה, על צוות כוננות במקרי חירום כולל פח"ע, אש וכיו"ב.

צוות מוגנות

צוות לטיפול באלימות מינית ביישובים, ליווי ותוכניות מניעה. צוות זה מוקם בסיוע ובליוי האגף לשירותים חברתיים.

ועדת פיתוח (השקעות)

אחראית על תוכניות השקעות רב שנתיות לרבות תכנון היישוב, התאמת המבנים הציבוריים לצרכים וקרן פיתוח הניזונה מקרנות בלתי חוזרות המגיעות מתושבים חדשים הנקלטים ביישוב.

ועדת קיימות וסביבה

אחראית על הפיתוח ועל השימור הסביבתי ביישוב ולעיתים גם על הפעלת הגנן ועל השקעות בגינון ובפיתוח סביבתי בכלל (ניתן גם להקים ועדת גינון בנפרד). הוועדה שמה לה כמטרה לקדם איכות חיים וסביבה מתוך התייחסות לערך הקיימות מבלי לדלדל את ההון הטבעי והחברתי ומבלי לפגוע בזכויות הדורות הבאים.

עוד ועדות רשות שניתן לקיים ביישוב יהיו בהתאם לאופי היישוב ולסדרי עדיפויות מקומיים. מוצעות כאן דוגמאות לוועדות חינוכיות שונות שניתן לקיים:

ועדת ספרייה

אחראית לקיום ספרייה ביישוב ולתפעולה - אחראית לפעילות פנאי ייעודית המיועדת לחברים מתבגרים ביישוב (יכולה לפעול גם במסגרת ועדת תרבות).

ועדת ספורט

אחראית על כל פעילות הספורט ביישוב - עממי וייצוגי (יכולה לפעול במסגרת ועדת נוער)

ועדת בית כנסת

אחראית על פיתוח בית הכנסת ושימורו ועל פעילויות הדת ביישוב.

ועדת אינטרנט / עיתון

אחראית על הקמת מקורות המידע, על התקשורת הפנימית של החברים ועל אחזקתם.

ועדת חיילים / בנות שירות

אחראית לקשר עם הבנים - החיילים ומסייעת בפתרון בעיות.

ועדות "אד-הוק"

בהתאם לצורך שעולה, ועד ההנהלה יכול להקים ועדות "אד-הוק" שאמורות לתת מענה ממוקד לנושא מסוים, להעמיק בפרטים, להיעזר לעיתים באנשי מקצוע ולהביא את ממצאיהן ואת המלצותיהן לוועד, ובהמשך אף להחלטת האסיפה.

מספר דוגמאות לוועדות "אד הוק":

ועדת בנייה - ועדה שתלווה פרויקט בנייה ביישוב בשותפות הנקלטים.

ועדת תקנון - לבחינת התקנון ולביצוע עדכונים על פי הצורך.

ועדות לנושאים מיוחדים - בהתאם לצורך שנוצר.

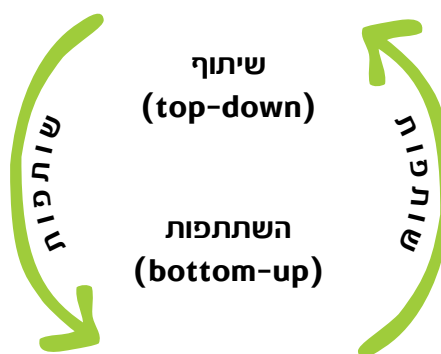

קידום הקהילתיות ביישוב - מימדי השותפות בקהילה

תהליכים רבים נעשים בשיתוף הקהילה ביישוב. מעניין לבחון לא רק את היקף שותפות הקהילה ביישוב, אלא גם את מימדי השותפות בקהילה. כלומר, מהו הכוח המניע העומד מאחורי התהליך הקהילתי המשותף? האם כל תהליך קהילתי מתחיל מהיזמה של מקבלי החלטות ביישוב? האם רוב התהליכים צומחים דווקא מתוך הקהילה? מהו התהליך האופטימאלי? על שאלות אלו ועוד נענה בעזרת סרגל "מימדי השיתוף בקהילה".

מימדי השותפות בקהילה

ניתן לבדוק את מימדי השיתוף בקהילה באמצעות התרשים הבא:

● שיתוף (top-down)

תהליך המשקף בעיקר את יוזמתם של מקבלי החלטות כמו: קובעי מדיניות, אנשי מקצוע ומנהיגים מהקהילה.

● השתתפות (bottom-up)

תהליך המשקף בעיקר את יוזמתם של המשתתפים, כלומר של ציבור התושבים השואף להיות יזם התהליך והשולט בו.

● שותפות

מיזוג בין שיתוף להשתתפות. השותפות משקפת את יוזמות שני הצדדים ומבטאת שוויון זכויות וחובות שלהם בתהליך. את יחסי העבודה ביניהם מאפיינים מטרה משותפת, כבוד הדדי ומוכנות למשא ומתן. מכך נגזרות התחלקות במידע, אחריות, מיומנויות, קבלת החלטות ואחריות למתן דין וחשבון.

בדקו את עצמכם - זהות קהילתית

אנא הקדישו מס' דקות כדי לבדוק האם קיימת ביישובכם זהות קהילתית ייחודית:

האם קיימת ביישוב הסכמה גורפת והצהרה על מרכיבי הזהות וביטוייה? ?

האם קיימים ביטויי זהות בולטים, כגון סיפורי מורשת, גיבור מקומי, גרבור ייחודי, אקדמיה וכיו"ב? ?

האם נוצרה "מסורת" יישובית" מוכרת וידועה? ?

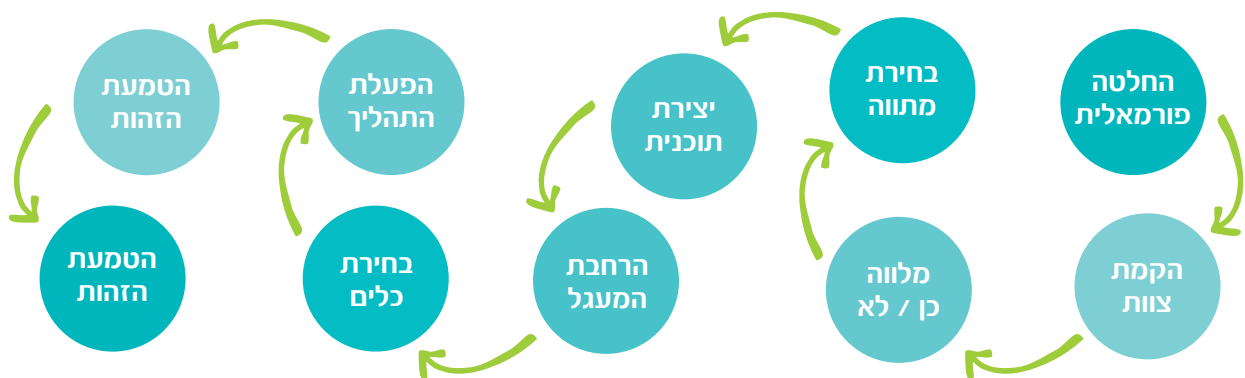
האם קיימות גופניות, אמצעים השונים (מינוח פורמאלי ובלגי פורמאלי, פליאוגרפיה) אהטמלג ביטויי הזהות? ?

הזהות הקהילתית ביישוב הקהילתי

הזהות הקהילתית הנה התפיסה העצמית של הפרט כחלק מקהילה היוצרת תחושת גאווה בהשתייכות לקהילה. הזהות הקהילתית מהווה ביטוי לייחודיותה של הקהילה ומתייחסת לתפיסת הקהילה את עצמה. עיצוב זהות קהילתית משותפת יוצרת חוסן קהילתי ובסיס אחיד לחיים בקהילה. תהליך עיצוב הזהות הקהילתית עוסק בבחינה ובבחירת הערכים, הסיפור המקומי והנורמות הקהילתיות המייחדות אותו וכן בבחינת איכות היחסים ביישוב - בין פרטים, בין קבוצות, בין שכנים, בין אדם לרעהו וכן את היחס לשונה.

איך היישוב יוכל לגבש זהות קהילתית?

על מנת לגבש את הזהות הייחודית ביישוב שבו אתם גרים, עליכם לבחון בראש ובראשונה מהם הערכים והנורמות הנהוגים בקהילה ביישוב ובקבוצות בה, בעבר והיום, ומהם מאפייני הזהות המושרשים בקרב בני היישוב. על שיח זה לתת את הדעת ליחס ל"דומה" וליחס ל"שונה". כמו כן מתייחס התהליך לזיקה של חלקים שונים בקהילה למימד משותף.

צעדים מומלצים לחיזוק התרבות הקהילתית

טיפים למימוש - כללי

קיימו דיון בוועד ההנהלה בנושא מעורבות חברי הקהילה בפעילות התרבותית ובחרו אסטרטגיה לפעולה התייעצו עם יישובים אחרים שבהם הקהילה פעילה ושמתקיימים בהם אירועים קהילתיים מוצלחים.

טיפים למימוש - חוגגים יחד חגים וחגי מעגל השנה:

בחרו צוות מצומצם מוועדת תרבות לניהול התושבים בהפקה ובארגון קהילתי של חגי מעגל השנה הכינו טבלת מועדים ולכל מועד שבצו מס' משפחות עם "ראש קבוצה", שיהיו אחראים על הפעילות לאותו חג. הטבלה תפורסם בתחילת כל שנה והמשפחות מהקהילה יתאגדו באופן וולונטרי ויפעלו לתכנון החג פרסמו באתר הקהילתי את הפעילות ותמונות מהאירועים וציינו את שמות הפעילים באתר הקהילתי ובטקס עצמו.

טיפים למימוש - חוגגים יחד טקסי חיים:

הקימו צוות קטן עם תקציב ייחודי לטיפול בטקסי ציר החיים ובטיפול באירועים חריגים ובאוכלוסיות ייחודיות כגון חיילים, בני מצווה וכו' בחרו והפיקו טקסים מסורתיים ייחודיים המסמלים את הערכים ואת הנורמות של הקהילה ביישוב, ביחד עם ועדות קהילה ותרבות.

טיפים למימוש - צרו פעילויות משותפות אחרות:

הפעילו חברים באמצעות ועדת תרבות או צוותים "אד-הוק" כדי ליזום פעילויות משותפות על פי גיל או עבור כל תושבי היישוב, שאינם קשורים לחגים, למועדים או לטקסי חיים. דוגמאות לפעילויות כנ"ל: מסיבות, טיולים משותפים, ערבי הרצאות, משחקים יישוביים או מפגשים חברתיים יזומים סביב נושא.

טיפים למימוש - לומדים יחד ויוצרים שיח משותף:

עודדו את הקהילה לייצר שיח ולימוד משותף בהתאם לתחביבים, לעניין ולכישורים של חברי הקהילה הקצו משאבים ליישום הלימוד והשיח המשותף. מומלץ להשתמש בהון האנושי והפיזי הקיים בקהילה, לדוגמה: מפגשי שיח של שכבת בנות המצווה עם ותיקת היישוב או עם אשת חינוך.

יסודות לפיתוח קהילה (פיטר בלוק)

שאלות

קהילה היא מרחב שמעודדים בו סקרנות וחיפוש תשובות חדשות.

הזמנה

השתייכות לקהילה ובוודאי תחושת קהילתיות היא עניין וולונטרי. קהילה לא מקבלת את חבריה כמובנים מאליהם.

בעלות

תחושת אחריות משותפת, בעלות וביתיות היא מפתח לקהילתיות טובה.

מחויבות

קהילה שקיימת בה תרבות של מחויבות.

יכולות

קהילה המסוגלת לזהות ולמצות את יכולותיה ואת משאביה.

מחלוקת

קהילה המסוגלת להכיל מחלוקות, לחיות עמן ואף ליישב אותן.

אפשרויות

קהילה היא הענקת מגוון אפשרויות לפרטים, משפחות, קבוצות וארגונים.